

je razveselil ta glas, kajti, s takšnim listom, ki bi hodil na svitlo pod krilom ter vredništvom tako izvrstnega ter šoli in učiteljstvu prijatelja, bi narodna prosveta mnogo pridobila. Daj Bože, da se glas vresniči!

Šolske novice.

Troški za šolstvo na Kranjskem so bili p. l. 186.411 gl. 96 kr.; od tega za učiteljske plače: 167.140 gl. 40 kr.; opravilne doklade: 4748 gl. 38 kr.; služ. letne doklade: 6917 gl. 94 kr., odškodovanja za stanovanja 1417 gl. 24 kr.; nagrade za poučevanje v kmetijstvu je bilo: 1560 gl.; nagrade za poučevanje v ženskem rekotvoru: 1209 gl.; nagrade pri poučevanju v zasilnih šolah: 1390 gl.; nagrade za poučevanje v verozakonu duhovnim: 735 gl., a svetim v isti namen 378 gl.; za namestovanje: 54 gl.; za prek-dolžno poučevanje: 482 gl.; denarne pripomoči 380 gl.

Šolstvo na Kranjskem. Po celem Kranjskem je bilo minolega leta 254 javnih ljudskih šol in sicer 177 jednorazrednic, 36 dvorazrednic, 14 trirazrednic, 23 štirirazrednic, 3 petrazrednice, 1 šestrazrednica in 1 meščanska šola. Po ves dan podučuje se samo na 47 šolah. Privatnih šol je na Kranjskem 10. Otrok, ki bi imeli po postavah obiskavati šolo, je vseh 48.645, obiskavalo pa jih je 39.371. Učitelj je 326, učiteljic 95.

Iz Istre. Do pred desetak godina nije se niti znalo, ili nije se htjelo znati, da u Istri Hrvati žive: zemlju pribrajahu obično »talijanskim pokrajinam«. Danas, hvala Bogu i »Našoj slogi«, znade se, da tuj stanuje bar dva puta toliko Hrvata koliko Talijana. Za prosvjetu 180.000 Hrvata skoro da se nitko i brinuo nije da htjelo jih se odtudjiti rodu svomu, šiljalo njim se (a šilje njim se još i dan danas) pučke učitelje stranom posve nevješte hrv. jeziku, stranom poznavajući taj jezik samo u toliko, da lakše vrše prosvjetnu tobož misiju talijančenja.

Sretnimi upravo scienit (srećnim ceniti) nam je sela, kojim se niti takovih učitelja poslati nemogaše. U ostalom vrijedni naši svećenici poučavahu u mnogih mjestih djecu u čitanju, pisanju i računanju. To isto čine mnogi i danas. Od Boga jim plaćaj!

Narod se pomalo osvješćuje, sve većma i većma upoznaje važnost njege materinskoga jezika; zahtjeva škole u svom jeziku; biti hoće svoj na svojem. Vlada kan da se i sad malo za narod brine. Kano iz milosti otvorio se na učilištu koparskom pred pet godina i hrvatski odjel, al malo se pobrinulo, da se dobije dovoljan broj pitomaca. Uvijek je više pripravnika slovenskih i talijanskih nego hrvatskih, prem hrvatskih učitelja ni za žedju (zejo) nema, a talijanske škole više stoje nego svi Talijani školskoga nameta plaćaju.

Al da, god. 1879. položila su izpit zrelosti 2, a lani (1880) 5 pripravnika Hrvata. Pak što je s njimi?

Namjestništvo u Trstu nije pronašlo shodnim otvoriti neke škole u istočnoj Istri, a u nutrinjoj se Istri za čisto hrvatska mjesta na prvom mjestu zahtjeva poznavanje talijanskoga jezika. I to je uzrokom, da neki kandidati sa uzornimi svjedočbami još i danas bez službe planduju. Među sto osamdeset tisuća Hrvata u Istri, za koje se može reći, da nemaju niti škola, niti učitelja, među tih jadnih sto osamdeset tisuća Hrvata nije moći smjestiti ma samo 5 učitelja!! Neće li to reći usried čide zime trgati ozeblomu i zadnji komadić poderane suknjice? Nije li to vaditi iz ustiju gladnomu i zadnju koricu kruha?!

Toliko za sada. Dade li bog, sjetit ću se još kojom zgodom »Hrv. učitelja«, a providnost neka dade, te budem mogao radostnijih javiti viesti. »H. Uč.«

Iz Sombora vzprijemamo za svoj list v zaméno srbske novine, izhajajoče po enkrat na teden, imenom: »Rodoljub, list za narodnu prosvetu, privredu i zabavu,« ki objavlja raznolične poučne ter zabavne spise vsake vrste. Pred soboj imamo baš teh novin prva letošnja čísla in ker smo osvedočeni, da ngajamo svojim čitateljem sê šolskimi vestmi iz družih sosednjih vzlasti sorodnih slovanskih krajev, zatôrej prinašamo danes nekoliko posnétega, kar hočemo stvoriti odsle ob ugodnej priliki večkrat. Omenjenih novín prvo číсло ima v sebi mej drugim jako zanimiv članček z nasloyom »Škola«.

Plaće učiteljem u vojnoj krajini. Početkom ove godine stupa u život zakon od 10. veljače 1880. o nekih promjenah u školskih propisih izdan za vojnu Kraljinu. Po tom zakonu odmjerivati će se na novo plaće pučkim učiteljem. Kraljiška vlada izdala je već naredbu, tieću se odmjerivanja plaće, koju ćemo mi sliedeći put donieti. Danas spominjemo samo, da je učiteljem u Kraljini već odmjerena plaća, te su podijeljeni u pojedinih okružjih u pojedine razrede ovako: I. razred iznosi 500 for., II. razred 450 for., III. razred 400 for., IV. razred 350 for. Podučitelji i podučiteljice i pomoćni učitelji dobivaju 60 post. najmanje plaće, ustanovljene za prave učitelje. Prema tomu dobivati će u okružju ličko-otočkom plaću I. razreda 5, II. razreda 15, III. razr. 19, IV. razr. 59, pomoćnih učitelja 16, nepopunjeno 1 mjesto. Ukupno 115. U okružju ogulinsko-slušskom plaću I. razreda 5, II. razr. 17, III. razr. 22, IV. razreda 42, pomoćnih 28, 1 mj. nepopunjeno. Ukupno 114. U okružju banskom plaću I. razr. 4, II. razr. 14, III. razr. 19, IV. razr. 41, pomoćnih 10, 7 mj. nepopunjenih. Ukupno 95. U okružju novogradiškom plaća I. razr. 5, II. razr. 16, III. razr. 20, IV. razr. 35, pomoćnih 26, nepopunjeno 3 mjesta. Ukupno 105. U okružju brodskom plaću I. razr. 5, II. razr. 17, III. razr. 23, IV. razr. 55, pomoćnih 17. Ukupno 117. U okružju petrovaradinskom plaću I. razr. 5, II. razr. 15, III. razr. 20, IV. razr. 40, pomoćnih 20. Ukupno 100. Po tom imadu plaću I. razr. 29, II. razr. 93, III. razr. 123, IV. razr. 272, pomoćnih 117, nepopunjenih 11. Ukupno 646. Za gradove nije ovim ništa odlučeno, nego će se naknadno odlučiti. »H. Uč.«

Novosadska srbska mladina v nesrbskih učilnicah. V Novosadskih listih čitamo, da hodi ondúkaj v nesrbske učilnice 60 srbskih otrok, in to 18 v deško in 42 v deklisko učilnico. Mestni šolski odbor videč to, ukaže oslanjajoč se na osnovo §. 7. in 49. šolske »uredbe« od 1872. léta, upravi teh nesrbskih učilnic, naj pošilja odsle našo mladino v srbsko osnovno narodno šolo učiti se veronauku ter materinemu jeziku. Uprava nesrbskih učilnic res uboga šolski odbor ali prav za prav upravo srbskih narodnih učilnic ter napóti vse naše otroke strogo, preté jim, naj zahajajo o določenih dnéh k veronauku ter k učenju materinega jezika, in otroci so hodili z malimi izímkami cela dva meseca v srbske učilnice. A neki konzistorijsk svétnik, ki ga ní bila volja pošiljati svoje dete v srbsko učilnico, objavi to našej konzistoriji in na to napóti konzistorija kateheta srbskih šol, naj poučuje otroke v veronauki tam, kjer poslušajo tudi ostale predmete ter naj jih ne síli v srbsko učilnico.

Konzistorija je na takšen naćin prekoraćila svoje podroćje in jako se čudimo, kako je ona mogla kaj reševati o šolskej stvari! Prvi, ki ima veljavno in izdatno besedo, kar se tieće šolskih stvari, je mestni učilniški, za tem eparhijski šolski odbor, napósled učilniški švét, a nikdar ter nikoli konzistorija.

Zaradi tega mislimo, da Novosadskemu mestnemu šolskemu odboru ni bilo treba ni ozirati se na vročene ukrepe nekompetentne oblasti, nego li ostati pri tem, kar je bil sam ukrenol, ter prosto vrnoti konzistorijski dopis. A ni učitelj veronauku ni drugi učitelj ne more in ne sme vzprijemati nalogov od drugega, nego li samó od svojih šolskih oblastev, katerim se ima edino pokoravati. Če vzprime kakšno zapoved od neoblastnih uradov, ima to prosto oznaniti svojemu predstojniku, delati po starem in čakati rešitve ter nálogov od svojih viših ne menè se dalje za tuje ukaze.

Ob tej priliki moramo še opómeniti, kako se čudimo, da je v Novem Sadi, ki so vendar ponaša sè srbskim prvenstvom na tej strani (Donave), moglo priti tako daleč, da toliko srbskih otrok hodi v nesrbske učilnice! In to leze stoprav zdaj na dan? Vidi se nam, kakor da bi stvar ni zdaj ne bila prišla v javnost, da ni bilo temu vprašanju še nekaj drugega za hrbtom. Da nam hodi tako mnogo otrok v nesrbske učilnice, mni se nam, je edino ta vzrok, da je tudi tam svet jako vaje molčati, in zategadelj se ne prinaša ničesa mej ljudi. In še zdaj se navlašč zamlčuje o rečenem konzistorijskem členu, ki ni hotel samó pošiljati svoje dete v srbsko učilnico, nego se je tudi pri konzistoriji toliko potrudil, da i drugi otroci ne zahajajo vanje. Da se je iz početka uže ozbiljno a tudi smešno mahaló po novinah o tem, stvar bi se ne bila tako zavlekla, da obiskuje doslé 60 srbskih otrok (in izvestno iz boljših hiš) nesrbske učilnice; v teh se bode odgojil srbski duh! Da smo veselí! —

Iz deržavnega zbora.

7. febr. V **budgetnem odseku** se je pričela debata o notranjem ministerstvu. Posebni poročevalec poslanec Czerkawski zahteva v svojem poročilu reorganizacij v naučnem ministerstvu in šolah po potrebah posamnih kronovin, na katere se pri zdanjej organizaciji in vsled postopanja uradnikov ne ozira dovolj. Naučni minister baron Conrad izjavi se zoper vsakršno reorganizacijo v naučnem ministerstvu, posebno pa še zoper to, da bi se v naučnem ministerstvu nastavili poročevalci za posamne dežele, ter je zagovarjal zdanje uradnike in poročevalce v tem ministerstvu. Poslanca Zeithammer in Henrik Clam hočeta, da bi se o tej stvari posvetavalo v zbornici. Czerkawski zagovarja svoj predlog o osnovanji deželnih poročevalcev in oddelkov v naučnem ministerstvu za posamne dežele. Odsek je potem glasoval samo o številkah naučnega ministerstva, Czerkawskega predlog pa se je odložil, ker bode celo svoje poročilo popravil.

V budgetnem odseku se je pritožil Dr. Vošnjak, da na srednjih šolah na Štajerskem še zmirom nij paralelnih razredov sè slovenskim učnim jezikom. Naučni minister je pa na to odgovoril, **da se še nij nobena potreba pokazala za take slovenske paralelke**, sicer je pa tudi premalo učnih močij in učnih sredstev!! Dr. Vošnjak je to odbijal in grajal vladino postopanje nasproti Slovincem. Naučni minister odgovori, »da on stvar dobrohotno prevdarja in da ga vodijo samo dejanjski in pedagoški uzroki«.

Lienbacher-jev predlog za znižanje šolske dolžnosti se glasi popravljen tako-le: Po tistih krajevinah in deželah, za katere ni merodajaven §. 75 drž. šl. postave 14. maja 1869 (drž. zak. št. 62), prideržuje se deželnemu zakono-